MESTÁ DUCHOV

SIANG LU

MOTÝL

MESTÁ DUCHOV

MESTÁ DUCHOV

SIANG LU

Preložila: Dorota Lamačková

VYDAVATEĽSTVO MOTÝĽ

GHOST CITIES

Copyright © Siang Lu 2024
All rights reserved.
Translation © Dorota Lamačková, 2026
Cover artwork: *Phantom Landscape No. 2* by Yang Yongliang
Artwork on p. 25 (for *Death of a Pagoda*): Du Zhiyu
Dinkus in section breaks (Chinese seal): Author's own

Napísal: Siang Lu
Preložila: Dorota Lamačková
Zodpovedná redaktorka: Natália Ivančová
Grafická úprava: Zuzana Ondrovičová
Vydalo: Vydavateľstvo Motýľ, s. r. o.
www.vydavatelstvomotyl.sk
Vydanie prvé. Rok vydania 2026
Tlač: TBB, a. s., Banská Bystrica, Slovensko

Vydavateľstvo Motýľ, s. r. o.
Dunajská 48, 811 08 Bratislava, Slovensko
Telefón: 02/381 045 81
e-mail: info@vydavatelstvomotyl.sk

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť akýmkoľvek spôsobom vrátane elektronického, mechanického, fotografického či iného záznamu bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa. Žiadna časť tejto knihy nemá slúžiť na účely trénovania systémov umelej inteligencie.
Ďakujeme, že ste si kúpili legálne vydanie tejto knihy a rešpektujete autorské práva.

ISBN: 978-80-8164-451-1

PRVÁ ČASŤ:

ASIMILÁCIA ČLOVEKA

„A čo ak sa po tom všetkom ukáže,
že je to zlý román?“
– Mercedes Márquezová svojmu milovanému Gabovi

1

CISÁROV DVORNÝ DEGUSTÁTOR

Nechcel žiadny príbeh o jednoduchom vzostupe ani povedať pravdu o tom, ako získal ten vratký trón. Ten mládenec totiž vedel, že je Výnimočný, a Výnimoční muži (ako On) mali Výnimočné príbehy. Stali sa Cisármi vďaka prefíkanej, nemilosrdnej stratégii a sile vôle. Určite sa nimi nestali preto, že len tak zízali na svojich otcov, keď s fialovou tvárou chrčali a bezmocne mávali rukami nad niečím, čo sa neskôr ukázalo ako nešťastne zaseknutá kuracia kosť. Výnimoční muži nezostávali nečinne stáť, vždy boli schopní a ochotní pomôcť. Výnimoční muži nečakali v mdlej oddanosti, kým uplynie tá posledná napínavá minúta.

Novinky sa rozšírili rýchlo. V čase Jeho korunovácie už po dvoroch kolovali zvesti, že mladý Lu Chuang-tu sa sprisahal proti svojmu otcovi, aby si uzurpoval jeho trón. Nuž, určite to tak neplánoval, ale bol to predsa oportunista. Keď sa po Cisárskom dvore rozšírili klebety o otcovražde a kráľovražde, nevyvracal ich. Nech si myslia, že je nemilosrdný. Čo je na tom?

Keď sa stal Cisárom, ako prvé nariadil popravu všetkých, ktorí šírili tieto klebety. Potom nariadil smrť všetkých sliepok

– všetkých, až do poslednej v celej krajine. Vedel totiž, že sa ich zradné kosti sprisahali proti Jeho cisárskej krvi.

Aj keď sa sekery zvierali nad krkmi šíriteľov klebiet a hanebných zvestí, so slzami v očiach sa obhajovali alebo obviňovali politických nepriateľov, bratov, sestry a otcov, preklínali Cisárovu tyraniu a útlak a ešte i pri posledných výdychoch kričali.

Keď nastávajúcej smrti čelili sliepky, robili oveľa menej rozruchu. Boli záhadné až do samého konca.

Vydalo sa preto Cisárske nariadenie, ktoré zakazovalo chov, konzumáciu a držanie hydiny.

Kulinársku medzeru vyplnili prasce. Pre tých, ktorí si tento náhly dopyt nemohli dovoliť, boli následky katastrofické. Chov prasiat si vyžadoval dvojnásobok pôdy, trojnásobok zdrojov a na trhoch stálo bravčové mäso päťkrát viac ako mäso obyčajnej sliepky. Farmári prišli o živobytie a ich rodiny tak boli odsúdené na hlad a biedu. Synovia stoviek padlých roľníkov prisahali pomstu Cisárovi.

Všetkých zradcov narodených v roku Kohúta vyhnali z domovov. No ich mladší bratia, narodení v priaznivom roku Prasaťa, mali predurčené šťastie a zdravie.

Cisárovho dvorného degustátora, ktorého nedbanlivosť sa všeobecne považovala za príčinu smrti predchádzajúceho Cisára – bol to ten najohavnejší zločin pod slnkom –, od smrti záhadne ušetrili. Ničili ho výčitky svedomia, a tak od zúfalstva žialil a klaňal sa, ale nový Cisár mu proti jeho vôli udelil väčšie ubytovanie a okázalé množstvo zlata.

Očakával smrť, dokonca o ňu prosil, ale namiesto toho získal neslýchané bohatstvo! Priatelia a susedia ho pre toľkú bezohľadnosť znenávideli. Všetkým sa zdalo, že len bezostyšne prijal platbu za zlyhanie vo svojich povinnostiach. Keď si vzal tú hromadu

zlata a od zúfalstva a zmätku vzlykal, ostatní si jeho slzy vyložili ako slzy radosti. Keď odviezol zlato späť do pokladnice, aby sa tej sumy raz a navždy zbavil, svedkovia videli v Dvornom degustátorovi len pyšného človeka toho najhoršieho druhu, ktorý sa verejne chválil svojím bohatstvom. A keď ho zbili za to, že sa odvážil vrátiť peniaze, a potom ho škodoradostný Cisár poslal preč s nevysvetliteľne *väčším* množstvom zlata – ako sa len lesklo v mesačnom svite na tej tichej cestičke –, okoloidúci nevideli jeho zranené, vpoly zohnuté telo ani krívajúcu nohu. Videli len nemravné množstvo zlata v honosnom voze, ktorý ten odporný muž teraz tak dychtivo ťahal za sebou.

Vážení občania Cisárskeho mesta,

so zmiešanými pocitmi vám oznamujeme, že Chuang C'-feng opustil post Cisárovho dvorného degustátora pre: ~~rodinné dôvody/vyhnanstvo/~~úmrtie.

Vyšetrovanie odhalilo, že oficiálnou príčinou smrti bol: pomaly pôsobiaci jed, ktorý bol nepochybne určený pre hrdlo nášho oslnivého Cisára.

Máme zákonnú povinnosť vyjadriť nesúhlas Kronikára tieňov Sima Čchinga, ktorého žalostné vyjadrenia naznačujú, že v skutočnosti rozzúrený dav ubil na smrť Cisárovho dvorného degustátora a v jeho tele sa nenašli žiadne stopy jedu. Klamlivé a rušivé teórie Kronikára tieňov už príliš dlho diskreditujú našu vedeckú činnosť. Navyše si treba klásť otázku: Možno veriť človeku, ktorý, podobne ako Sima Čching, preukázal, že nie je fyzicky schopný vypestovať si hoci len najmenšiu bradu? Nie. Tak to uvádza oficiálny protokol.

V každom prípade vám s radosťou oznamujeme, že povinnosti Cisárovho dvorného degustátora preberá zosnulého prvorodený syn Chuang C'-jan vo veku troch mesiacov.

Chuang C'-jan prináša do tejto funkcie 0 rokov skúseností.

Táto rozlúčka je spoločným rozhodnutím a výsledkom dlhého a úprimného zvažovania. Chuang C'-janovi želáme, aby sa naňho usmialo šťastie. Prosím, pripojte sa k nám a zaželajte mu prosperujúci život a smrť v službách nášho Nesmrteľného cisára.

Chuang C'-fengovi v budúcnosti želáme len to najlepšie. Bude nám veľmi chýbať. S láskou spomíname na časy, keď_____ .

Na základe Cisárskeho nariadenia
Rád eunuchov

Dvorní poradcovia varovali svojho nového Cisára, aby nemenoval dieťa za Dvorného degustátora, keďže ešte nemalo ani zuby. A sotva by s takou obmedzenou slovnou zásobou mohlo dostatočne posúdiť kvalitu jedla alebo rozhodnúť, či je vhodné pre Cisárove ústa, nieto aby chránilo Cisára pred jedmi alebo predvídalo prítomnosť sér či podvodných a podozrivých prísad. Odporcovia však nepochopili, že pod Cisárovou vládou bolo všetko dovolené, že nič nebolo nad jeho sily a že určite zničí tých, ktorí budú mať tú drzosť vzoprieť sa Jeho božskej vôli. On bol ten, kto definoval život, ten, kto ho zneucťoval, ten, kto sa druhým staval na odpor.

A tak ich poslal do Cisárskej väznice na okraji mesta, ktorej sa hovorilo Šesťúrovňové peklo, a nariadil, aby dieťa ustanovili za nového Dvorného degustátora.

Vždy keď sa podávalo jedlo, vzniklo z toho akési zložité fiasko. Keď sa Cisár rozhodol, že chce jesť – Jeho chuť do jedla bola nepredvídateľná, prejavovala sa v zvláštnych hodinách dňa –, dieťa hrubo prebudili a nakŕmili ho tekutou verziou Cisárovho jedla, v ktorom plávali kúsky mastného bravčového mäsa a ktoré dieťa dostalo do fľašky.

Bohatá strava z bravčového mäsa, zo sladkostí a z morských uší, ktorú dieťa prijímalo, však spôsobila chaos v jeho vyvíjajúcom sa tele. Bolo chorľavé a také náchylné na infekcie, že nikto nedokázal posúdiť, či bolo jedlo napustené strašnými jedmi alebo bolo v skutočnosti pre dospelých bezpečné. V tomto ohľade Cisárov dvorný degustátor úplne zlyhal vo svojej funkcii.

Zaznamenalo sa, že dieťa bolo očividne spokojné s materským mliekom, ale to Cisára príliš nezaujímalo, pretože naň nemával chuť, a ak áno, tak len zriedkavo. Dieťa bolo úzkostlivé, neustále plakalo a neznesiteľne dlho trvalo, kým ho prebudili a prichystali mu fľašku s jedlom. Čoskoro aj sám Cisár oľutoval svoje rozhodnutie.

Dieťa však nemohol z funkcie Dvorného degustátora odvolať, pretože bola doživotná a mohla ju ukončiť len smrť, a hoci bol Cisár krutý, nedokázal vziať život takému malému dieťaťu (podobná bezcitnosť sa však objavila neskôr počas Jeho vlády).

Bolo teda potrebné obsadiť funkciu Degustátorovho degustátora.

Na Cisárskom dvore sa našli ľudia, ktorí prejavili o miesto záujem. Cisár však jedného po druhom odmietol. Jeden mal slabo vycibrenú chuť a nedokázal rozlíšiť ani čaj *oolong* od jazmínového čaju. Ďalšieho muža, ktorý bol dosť bucľatý, zrejme zaujímalo len to, aby si naplnil brucho, pričom príliš ľahkovážne pristupoval k životne dôležitej povahe tejto funkcie. Cisár nemohol brať vážne ani muža s ovisnutým okom.

Deň čo deň k Cisárovi prichádzali len nevýrazné exempláre.

Potom na radu svojho najnovšieho poradcu Taoistu Tchong Li--moa Cisár pozval všetkých žobrákov z ulíc Cisárskeho mesta, aby sa zúčastnili na hostine v paláci. Tchong Li-mo usúdil, že žobráci by na rozdiel od bohatých a rozmaznaných obyvateľov Cisárskeho dvora mohli viac oceniť výdatné jedlo. Ak by ich bol požiadal, aby okomentovali jeho chuť, možno by odpovedali úprimne a otvorene, nie ako dvorania, ktorí jedlo len kvetnato a lichotivo ospevovali. Navyše medzi toľkými uličníkmi a tulákmi, ktorí svojimi zablatenými nohami znečistili nedotknuté sály paláca, mohlo byť niekoľko ľudí s vrodeným talentom hodným degustátora.

Na takzvanej Otrávenej hostine Cisár nariadil, aby sa do náhodnej porcie každého jedla pridali pomaly pôsobiace jedy. O polnoci už zostal bez ujmy iba jeden žobrák. Vyrezal si len tie najbezpečnejšie časti každého chutného pokrmu, zatiaľ čo ostatní chamtivo zjedli jeho nedotknuté zvyšky a boli tak medzi prvými mŕtvymi.

Nasledujúce ráno žobráka priviedli k Cisárovi, aby mu vysvetlil, ako prežil.

Žobrák rozprával o svojich hladných a teraz už mŕtvych účastníkoch hostiny, o tom, ako rýchlo uverili, že Cisár je dobrosrdečný, hoci všetky príbehy nasvedčovali opaku. Veď ako by mohlo byť jedlo pripravené pre chudobných, tú najnižšiu a najnenávidenejšiu kastu, bez otravy? Len on pochopil, že to bola skúška.

Cisár sa spýtal žobráka, prečo riskoval svoj život a jedol, keď mal takéto podozrenie. Jedna nesprávna domnienka a aj on by skončil medzi mŕtvymi. Nebolo by múdrejšie odmietnuť jedlo?

Žobrák odpovedal, že bol veľmi, veľmi hladný. V podstate umieral od hladu.

A tak dostal tento jediný preživší, ktorému sa vďaka zázračnej intuícii podarilo vyhnúť každej smrteľnej lyžici, veľkolepý titul Degustátorovho degustátora.

2

Zdravotné stredisko World Square – George Street, Sydney, Austrália

Môj žalúdok vydáva akési čudné, hlučné zvuky – buble, zúfalo trávi ten hnusný kurací sendvič, ktorý som mal na raňajky – a zrádza ma v tej najhoršej chvíli, pretože je tu veľmi ticho a ľudia si určite všimnú túto vnútornú turbulenciu. A vôbec, čo to vypovedá o človeku, ak jeho vnútorné orgány nedokážu ani len predstierať jednotný front?

Otvoria sa dvere a vyjde doktor Mok. Zamáva na mňa, aby som vošiel do jeho ordinácie.

Zavriem za sebou dvere.

„哪里不舒服?“ spýta sa, kým si niečo zapisuje do záznamov.

„Viete,“ poviem, pretože vychádzal z istého predpokladu o jazyku, ktorým hovorím – o mojej kultúre, o tom, kto som alebo kým by som mal byť –, a to výlučne na základe môjho výzoru, „nehovorím po čínsky.“

„Aha, takže ste Japonec? Kórejčan?“

„Som *Austrálčan*.“

Cvakne zubami. „Nie, nie! Myslím vašu *rasu*.“

„Je k dispozícii aj iný lekár? Minule som bol u doktorky Collisonovej. Možno radšej počkám na ňu.“

„Má dovolenku," skúma ma prižmúrenými očami. „*Povedzte mi, odkiaľ pochádzajú vaši predkovia*."

Povzdychnem si. „Z Číny."

Radostne udrie po stole.

„Ha! Vedel som to! Tá vaša mladá generácia! Ste takí rozmaznaní! Aká škoda. Nemáte jazykové znalosti. Zabúdate na svoju kultúru. Ste zlý Číňan! Ale to je jedno. Čo pre vás môžem urobiť? Máte problémy so žalúdkom?"

„Čože? Nie. Prečo si to myslíte?"

„Váš žalúdok vydáva zvuky. Možno od hladu. Tu máte! Dajte si sušienku."

„Ďakujem."

„Takže," povie. „Prečo ste tu?"

„Minulý týždeň ma z práce poslali na polročnú prehliadku. Prišiel som si len po výsledky."

„Aha, dobre, jasné. Počkajte chvíľu. Prinesiem ich."

Doktor Mok odíde hľadať moju kartu, a tak sa tu porozhliadnem. Nemôžem si pomôcť, všetky nestrážené miestnosti sú v tomto smere lákavé. Je tu meradlo výšky. Tlakomer. Na stene oproti visia lekárske kvalifikácie. Nie je to sliedenie, pokiaľ sa po miestnosti človek nepohybuje a ničoho sa nedotýka.

Na stene sú pyšne vystavené farbičkové kresby doktorovho malého syna, ktoré jednoduchými čiarami zachytávajú jeho podobu: jeho stetoskop, aktovku, tie najvýraznejšie črty. Chlapcovo meno je načmárané v rohu ako pečať umelca.

Môj otec mal vo svojej kancelárii podobné znaky mojej existencie. Detské kresby plné pochybných čiar a farieb. Musel ma považovať za dokonalého – a možno aj ja jeho –, aspoň z tej konkrétnej vzdialenosti, počas toho krátkeho obdobia, keď jeden druhého nemôže skutočne sklamať.

Nepamätám si, že by môj otec po tom, ako som dovŕšil päť rokov, niečo hrdo zarámoval. Moje dospievanie bolo obzvlášť

nezaujímavé – predpokladám, že od určitého veku človek úplne prerastie tieto umelecké impulzy alebo prejde k iným formám, iným témam, a jednoznačne prestane kresliť svojho otca.

Stôl je plný farmaceutického vybavenia: sú na ňom perá, kalendáre, hrnček na kávu. Na podložke pod myš je vytlačený obrázok skazeného mesta zamoreného smogom s nemotorným sloganom v angličtine: *Port Man Tou, Čína: Mesto, kde je možné všetko!*

Doktor Mok sa vracia. Veselo na mňa zamáva výsledkami testov. Posadí sa. Začíta sa. Úsmev mu zmizne z tváre.

Vyschne mi v krku. Sušienku položím na jeho stôl.

„Výsledky ukazujú, že trpíte taikofóbiou."

„*Akou* fóbiou?"

„Taikofóbiou," potvrdzuje. „Strachom z Číňanov."

„Žartujete," poviem.

Jeho tvár – veľmi čínska tvár – naznačuje, že si jednoznačne nerobí žarty.

„Poznám dobrého špecialistu, ktorý sa zaoberá zvláštnymi poruchami," ťuká do klávesnice a vyhýba sa očnému kontaktu. „Ach, lenže jeho ordinácia je v centre Haymarketu. V *čínskej štvrti* plnej Číňanov. To by vás mohlo vyľakať."

Ja ho však nepočúvam. „To je nemožné. Nemôžem sa báť Číňanov. Veď *som* Číňan."

„废话," zamrmle.

„Prosím?"

Výraz doktora Moka sa zmierni a natiahne ruku cez stôl, buď aby si overil výsledky testov a zbavil ma pocitu viny, alebo aby mi súcitne poklepal po ruke. No neurobí ani jedno a s jemnou grimasou, akoby sa bál, že si to všimnem, siahne po mojej odpoly zjedenej sušienke a pomaly mi ju vezme z dosahu.

Na ceste do Generálneho konzulátu Čínskej ľudovej republiky – Parramatta Road, Camperdown

Cestou späť do práce mi v autobuse zapípa mobil. Prišiel mi e-mail. Nevýhodou zamestnania na Generálnom konzuláte ČĽR je, že všetka e-mailová korešpondencia je v čínštine.

Ako vždy skopírujem pôvodný text do prekladača od Googlu.

Predmet: PRICHYTILI SME VÁS!

Personálne oddelenie <HR.konzulatclrsyd@mz.gov.cn>
Piatok 26. 5. 2017 15:04

Komu: Lu, Siang

Milý Siang,
spočiatku sme si mysleli, že ste len hlupák. Zadebnený a spomalený. Neskôr sme si uvedomili, že je v tom oveľa viac.

Musíme Vám však zablahoželať, že ste sa dostali tak ďaleko. Pol roka, to je skutočný úspech! Vedeli ste, že obvykle je na pozícii začínajúceho prekladateľa, akým ste aj Vy, priemerná fluktuácia v odvetví každých deväť mesiacov? Boli ste tak blízko k oslave tohto míľnika!

Bohužiaľ, s okamžitou platnosťou Vás musíme prepustiť.

Možno vyzeráte ako Číňan, ale neviete hovoriť ani čítať mandarínsky. Ovládate len jeden jazyk! V tejto konkrétnej situácii nič horšie neexistuje.

Ľutujeme postgraduálny program, ktorý Vám zabezpečil zamestnanie. Zničíme ho. Naozaj, celá táto katastrofa je naša vina. Mali sme veľmi mylné predpoklady.

Čínske meno? Áno.

Čínska tvár? Áno.

Vysokoškolské vzdelanie z filozofickej fakulty? Musí byť bohatý alebo hlúpy (mysleli sme si, že to bude prvá možnosť, ale ukázalo sa, že je to tá druhá).

A kľúčová chyba. Pohovor prebiehal v angličtine. Zabudli sme preskúšať Vašu čínštinu!

Môžeme si za to len sami.

Ale nakoniec sme Vás odhalili. Naozaj si myslíte, že nedokážeme prekuknúť Vaše mlčanlivé správanie? Alebo tú simulovanú „laryngitídu"? Vašu otrasnú výslovnosť a neintuitívnu syntax?

Naozaj si myslíte, že sme si nevšimli, ako kopírujete a vkladáte texty do prekladača od Googlu?

Za koho nás máte? Vedeli sme to už od druhého dňa. Najneskôr od tretieho.

Najprv sme si mysleli, že k nám máte rešpekt. Keď ste nás míňali na chodbe, vždy ste sklonili hlavu. Potom sme si uvedomili, že máte strach z bežných rozhovorov. Strach, že Vás odhalíme ako zlého Číňana.

Stavíme sa, že hneď ako dostanete tento e-mail, skopírujete ho a vložíte do prekladača od Googlu (pamätáte si, ako IT oddelenie na jedno popoludnie zablokovalo túto webovú stránku? Bolo na nezaplatenie sledovať, ako panikárite!). Počas Vašej neprítomnosti sme mali tajné stretnutia (nemá zmysel pozývať niekoho, kto ovláda len jeden jazyk, na bilingválne stretnutie, nemyslíte?). Odhadujeme, že Vaša čínska slovná zásoba pozostáva z asi päťdesiatich slov. Aj dvojročné dieťa ich pozná viac ako Vy! Nehanbíte sa?

Všetci vieme, že najviac sa bojíte našich pondelkových stretnutí za okrúhlym stolom. Vždy ste ticho a zdvorilo sa smejete. Spomínate si na ten úžasný vtip, ktorý Po-wen Sia povedal na stretnutí minulý mesiac? Bola to skúška. Bol

to nezmysel, len falošný vtip. Vy ste sa na tom absurdnom vtipe zasmiali. Dôkazy sú nesporné.

Šesť mesiacov sme neriešili túto frašku, lebo sme sa obávali, že ste možno synom alebo synovcom niekoho dôležitého. Komplexná správa súkromného detektíva však odhalila, že rozhodne nie ste rozmaznaným dieťaťom diplomatov. Ste len idiot zo strednej triedy.

Nič ako „polročná zdravotná prehliadka" neexistuje! Minulý týždeň sme Vás poslali do zdravotníckeho centra, aby sme mohli usporiadať tajné stretnutie, a dnes sme Vás tam poslali znova, aby sme mohli vypratať Vaše zásuvky a stôl. Tak je menšia šanca, že nespokojní zamestnanci (teda Vy) budú robiť rozruch. Prosím, vezmite si z recepcie svoje veci a odíďte. Váš nástupca príde v pondelok ráno.

Mimochodom, prezreli sme si Váš pevný disk. Našli sme niekoľko básní, ktoré ste napísali. Zo žartu sme ich skopírovali a vložili do automatického prekladača. Sú zlé. Je to zlá poézia. A Vy ste zlý Číňan.

Nemá zmysel pokúšať sa dostať do kancelárie. Vaša karta je deaktivovaná. Ak to skúsite, bezpečnostná služba Vás zadrží.

S pozdravom
Tou Ťin-po
Zástupca Oddelenia ľudských zdrojov
Generálny konzulát Čínskej ľudovej republiky

3

LU TONG-PCHU, ZRADCA CISÁRA

Lu Chuang-tu bol žiarlivý a paranoidný vládca. Nenápadne všetkých sledoval, no videl len samých uchádzačov o trón a vrahov a šípil proti sebe všemožné sprisahania. A tak v šialenstve prelieval krv svojich bratrancov a strýkov, aby si nikto z nich nenárokoval Jeho trón. Títo potenciálni zradcovia boli preňho napriek chabým vyznaniam príbuzenskej väzby cudzími ľuďmi s temným úsmevom a neznámym srdcom.

No čo Lu Tong-pchu, Cisárov pokrvný brat a následník trónu? Sám Cisár s bratskou istotou vedel, že Jeho mladší brat Lu Tong-pchu je pokorný a nebrúsi si zuby na Jeho korunu, pretože sa už dlho stráni intríg na Cisárskom dvore. Venoval sa vedeckým štúdiám a najradšej zo všetkého blúdil po učeneckých záhradách, zdokonaľoval svoje zručnosti v šachovej hre *siang-čchi* a zamýšľal sa nad filozofickými dilemami.

Často sa hovorilo – hoci len potichu a ďaleko od Cisárových uší –, že Lu Tong-pchu, ktorý bol miernej povahy a mal bystrý intelekt, ale ani náznak ctižiadosti, bol v tomto, a teda vo všetkých ohľadoch opakom svojho brata.

Do falošnej ríše Južnej dynastie Sung sa dostali zvesti, že nový Cisár je slabší ako Jeho otec a že sa mu obracia žalúdok čo i len pri pohľade na hydinu. Preto vyslali armádu, aby vyskúšala Cisárovu odolnosť.

Severskí Tanguti počuli podobné príbehy. Cisár je vraj krehký a obracia sa mu žalúdok čo i len pri pohľade na poéziu. Tangutov tieto zvesti povzbudili, no aj zmiatli. Nakoniec začali dvojnásobný útok na Cisárove hranice.

Nový Cisár nemohol viesť vojnu na dvoch frontoch. Jeho vojaci boli príliš rozptýlení, strážili priveľa pevností a ich počet sa znížil na polovicu, aby mohli čeliť hrozbám z oboch strán.

Južná strana, ktorá túto slabosť vycítila, zaviedla embargá, prerušila obchodné cesty a potopila zásobovacie lode smerujúce do kanála Ťing-chang v nádeji, že tak Cisára vyhladuje, až sa jej nakoniec podrobí. Zbabelci z Juhu urobili kruté výpočty: ak Cisár zmobilizuje svoje sily na obranu proti nim, oslabí Ho útok Tangutov. Ak sa však vydá na sever, aby odradil Tangutov, Južná strana bude môcť bez prekážok postupovať k hlavnému mestu. Ak Cisár nezvolí ani jednu z týchto možností, vypukne hladomor a Cisárovi nepriatelia budú len čakať, kým prejde zima, a potom zničia oslabené pohraničné obranné línie. Tak či onak, Cisár by padol. Keď dospela vždy pragmatická Južná strana k tomuto záveru, zastavila postup svojej armády, začala šetriť vlastnými zdrojmi a jednoducho čakala na víťazstvo bez krviprelievania.

V paláci zavládol chaos. Cisárovi poradcovia a ministri boli bezradní. Tých, ktorí čo i len naznačili kapituláciu, popravili za zbabelosť. Tých, ktorí statočne, ale hlúpo vyzývali na boj, vyhnali do Šesťúrovňového pekla.

Cisár požadoval vojenskú stratégiu, ale žiadna nebola dosť dobrá.

V takom obkľúčení nemohli ani mohutné zásoby obilia v Cisárskom meste vydržať navždy. Prefíkaný Lu Tong-pchu sa

nedokázal nečinne prizerať, ako sa Ríša Jeho vlastného brata rozpadá, a tak šiel do učeneckých záhrad, kde strávil mladosť učením sa *siang-čchi* a indickej hry *čaturanga* od veľkých majstrov. Zahral si tam partiu *siang-čchi* so skromným pomocníkom z paláca, ktorý prejavoval náznaky ctižiadosti.

Lu Tong-pchu, ktorý bol jednoznačne tým lepším hráčom, sa hneď na začiatku rozhodol, že túto partiu prehrá. Predstieral, že je zhovorčivý, vtiahol pomocníka do bezvýznamných klebiet, rozhovorov o Ríši, o tom, ako by sa dalo poraziť Severnú aj Južnú stranu, keby niekto dokázal ovplyvniť Cisára. Túto trpezlivú stratégiu používal až do konca hry, aby sa pomocníkovi zdalo, že na tento nápad prišiel úplne sám vďaka *vlastnej* genialite.

Pomocník rýchlo požiadal o audienciu u Cisára, ktorý v zúfalstve súhlasil s tým, že si ho vypočuje. Pomocníkova stratégia bola takáto: prostredníctvom špiónov a agentov Cisárskeho mesta sa na Severnej strane rozšíria klebety, že Cisár uzavrel tajnú zmluvu s Južnou stranou. Tej sa však dostane informácia, že Cisár rokoval so severskými Tangutmi. Donútil by tak oboch protivníkov, aby sa zamysleli nad nepriateľom ich nepriateľa a prehodnotili svoje šance na úspech.

Ani jeden z protivníkov by nemal silu podmaniť si dva spojenecké národy. Nepodali by si azda nakoniec obe strany v neochotnom akte sebaobrany diplomaticky ruky a nesnažili by sa zlepšiť podmienky pre toho druhého?

Cisárovi stačilo len zašepkať a čoskoro mal v oboch rukách zmluvy. Klamstvo už nebolo klamstvom. Výmysly sa nedali rozoznať od pravdy.

Mocný Sun-c' kedysi písal o podobnom ťahu, ktorý sa použil v Období jari a jesene. Rafinovane oklamali staroveký štát Jüe, vďaka čomu zvíťazili v podobnej vojenskej výprave, ktorú zdanlivo nebolo možné vyhrať.

Keď sa Cisár dozvedel, že mocný Sun-c' chválil túto odvážnu a nezvyčajnú taktiku, prestal váhať a okamžite vydal potrebné rozkazy.

Zrodila sa nová éra, v ktorej diplomatické napätie prekrylo otvorenú ranu vojny.

Tento príbeh o slávnej patovej situácii medzi Severnou a Južnou stranou Ríše bol dobre zdokumentovaný v kronikách. Až o niekoľko storočí neskôr, za dynastie Ming, istý Učenec Čchuan na základe dôkladného a metodického výskumu zistil, že žiadny takýto ťah nikdy neexistoval, a to ani v spisoch Sun-c', ani v oficiálnych kronikách Obdobia jari a jesene. Jednoducho povedané, bol to výmysel.

Takto Lu Tong-pchu vytvoril tri stratégie. Prvá mala zachrániť Ríšu, druhá zachrániť jeho samého a tretia vytvoriť falošný precedens, čím vytvoril ilúziu – nepatrný trik –, že to všetko už niekedy v minulosti urobili múdrejší a lepší ľudia.

4

Doma – King Street, Newtown

Sedím na balkóne s laptopom, ktorý nebezpečne balansuje na zábradlí, a podávam si žiadosti o akúkoľvek prácu, pretože život v Sydney nie je lacný a táto ošúchaná garsónka s kúpeľňou väčšou ako takzvaná obývačka sa sama nezaplatí.

„Božemôj."

Pri prezeraní šablóny svojho motivačného listu zistím, že som všetky žiadosti odoslal s kritickou chybou. Nesprávne som napísal slovo „kariéra". Moje prsty zjavne podľahli nejakému inému impulzu a napísali „bariéra".

Prečítam si tú urážlivú vetu. „Som veľmi ambiciózny človek, ktorý si chce budovať *bariéru* a má veľký zmysel pre detail. Dofrasa!"

V archíve odoslaných e-mailov mám deväťdesiattri takmer identických motivačných listov a v každom z nich spomínam svoj ohromne vzrušujúci zámer. Čo mám urobiť? Prepísať chybu a poslať ich znova? Zavolať do každej firmy? Pokorne sa ospravedlniť? Zavtipkovať? Predstierať, že sa to nikdy nestalo?

Cez tenké steny počujem svojho suseda, herca s afrom, ako si (neúspešne) nacvičuje repliky z hry Arthura Millera *Salemské bosorky*.

Oblečiem si bundu a zídem dolu schodmi, pričom míňam pokazený výťah s prasknutým zrkadlom a krvavou škvrnou, ktorú stále nikto neumyl.

Potrebujem sa prejsť. Vyčistiť si hlavu.

Skontrolujem poštu. Obálka trčí zo schránky ako vyplazený jazyk. Zvláštne. Mne nechodieva pošta. Moje meno a adresa sú napísané ručne nečitateľným písmom, spolu s označením „#Zlý-Číňan". Čo to má znamenať? Roztrhnem obálku v očakávaní, že tam bude list, ale je v nej len vstupenka. Darovaná vstupenka na dnešné premietanie filmu s názvom *Smrť pagody* na Filmovom festivale v Sydney. Nikdy som o filme nepočul, ale aspoň mám program na večer. Aká šťastná náhoda.

Vzduch na ulici je drsný, lebo fúka vietor. Rýchlo sa stratím v dave ľudí.

Prepisovateľ. Referent pre zadávanie dát. Administratívny pracovník. Mediálny výskumník. Pomocný administratívny asistent. Korektor. Úradník pre všetko. Koncipient. Pomocný redaktor. Asistent novinára. Výkonný asistent. Koordinátor politických opatrení. Dočasný zapisovateľ.

Bariéra. Čiže prekážka, zábrana alebo úskalie.

Som veľmi ambiciózny človek, ktorý si chce budovať bariéru.

Kašľať na to. Možno je to takto lepšie. Úprimnejšie som zhodnotil seba samého. Bola to chyba, preklep, ktorým som aspoň raz v živote vyjadril niečo skutočné.

Štátne divadlo – Market Street, Sydney

Nápoje a kanapky. Opojná festivalová atmosféra. Záverečný večer filmového festivalu. Minulý týždeň som uvažoval nad tým, že prídem – pozriem si jeden alebo dva filmy, maximálne tri –,

a teraz, keď listujem v programe filmov, ktoré som zmeškal, cítim bodavú ľútosť, lebo každý z nich sľuboval únik do iného sveta.

Pod názvom každého filmu je niekoľko starostlivo zvolených slov a jediný obrázok, o ktorom niekto niekde rozhodol, že najlepšie vystihuje daný film.

Kráčajúci slon uprostred ulice. Žena v obväzoch, ktorá vykúka von cez žalúzie. Polonahí ľudia. Nevyspytateľní čierno-bieli pozorovatelia. Mestá zahalené v hmle. Nedotknuté hory. Vymyslené krajiny. Zrazu mi napadne, že každé umelecké dielo môže byť autoportrétom svojho tvorcu.

Hľadám v programe *Smrť pagody*.

SMRŤ PAGODY

PO 5. JÚNA 16:10 EV9 **18+**
PIA 9. JÚNA 10:00 ŠTÁTNE
NE 11. JÚNA 19:30 ŠTÁTNE

Čína | 2017 | 106 min. | V čínštine s anglickými titulkami | Svetová premiéra
Réžia: Baby Pao | Produkcia: Tchian Farmstrong | Produkčná spoločnosť: Daedalic Productions
Film, ktorý sa natáčal výlučne v tajomnom meste duchov známom ako Port Man Tou, je najnovším dielom čínskeho režiséra, ktorý sa sám označuje za „režiséra číslo jeden alebo aspoň číslo tri, nie, počkajte, škrtnite to, napíšte číslo jeden". Baby Pao a jeho film *Smrť pagody* – o utrpení homosexuálnych farmárov – sa na prvý pohľad javí ako okatá a doslovná kópia filmu *Skrotená hora*. Ale počkať! Je tu vedľajšia dejová línia, ktorá sa odohráva v starovekej Číne. Ale počkať ešte raz! Tieto dve konkurenčné dejové línie zdanlivo nemajú nič spoločné, len poetickú rezonanciu, ale vy vášnivý filmový divák, znalec trópov, iste očakávate ich elegantné prepojenie ako v nejakom mizernom filme typu *Babel* alebo *Crash*. Ak sa v tomto opise vidíte, pripravte sa na veľké sklamanie. A ani stred filmu sa vám nebude páčiť, ani trochu, lebo vtedy sa dielo začína rozpadávať, ničí všetky *bariéry* a skĺzava do akýchsi fantazijných memoárov, nejakého labyrintu seba samého…
Filmová a televízna tvorba režiséra **BABY PAA** sa v čínskom filmovom priemysle odsudzuje. *Smrť pagody* je jeho ôsmy celovečerný film.

Dvere divadla sa otvárajú a dav sa vlieva dnu. Nájdem si svoje miesto. Prvý rad. No čo už. Nemôžem sa sťažovať, keď mám vstupenku zadarmo. Sála je plná. Nie je tu ani jedno voľné sedadlo.

Celkom im to trvá. Diváci začínajú byť nervózni.

Nakoniec na pódium vstúpi neznáma žena v strednom veku. Vyzerá, že panikári, hoci sa to snaží úboho zamaskovať. Mikrofón zjavne pohlcuje jej slová skôr, ako sa reproduktorový systém – alebo náš sluch – stíha prispôsobiť.

„… ale zdá sa, že sme stratili režiséra. Dúfajme, že ho po premietaní nájdeme na diskusii! Nuž, ehm… vitajte na svetovej premiére filmu *Smrť pagody*. Ďakujeme režisérovi Baby Paovi, že nám dal príležitosť premietnuť jeho film, a, samozrejme, ďakujeme aj Oddeleniu kultúry a umenia Generálneho konzulátu Čínskej ľudovej republiky v Sydney, bez ktorého by sme nemohli…“

Zosuniem sa na sedadle. Po bokoch pódia je niekoľko mojich bývalých kolegov. Každý má festivalovú preukážku. Po-wen Sia, vedúci oddelenia. Fanny Neviemaká, personalistka. Spoznali ma? To *oni* mi poslali tú vstupenku? Ale… *prečo*? Po-wen Sia štuchne do chlapíka vedľa seba a ukáže priamo na mňa. Bože. Vystriem sa. Ak ma videli, tak ma videli. Nemôžu ma vyhodiť dvakrát! Sarkasticky Po-wen Siovi zdvihnem palec. On sa pokojne usmeje.

Keď sa stlmia svetlá, priblížia sa dvaja bezpečnostní strážnici. Som si istý, že idú po mňa, že ich o to požiadal Po-wen Sia, ale ukáže sa, že majú problém s mužom vedľa mňa. Vyzerá dosť zmätený a znepokojený, no nakoniec ho vyvedú z divadla. Krátko nato obsadí prázdne sedadlo iný chlapík. Nemôžem sa sústrediť na film, pretože tento nový chlap je debil, je krevetové čipsy zo škatule na pukance, kontroluje si mobil, hmká a hlasno sa smeje na scénach, ktoré ani nie sú vtipné. Často do mňa strká a hádže na mňa veľavravné pohľady, čím ma asi chce vyprovokovať, aby som prikyvoval s ním a dával tým najavo, že tento film je pre

mňa rovnaká bomba ako pre neho. Najradšej by som mu povedal: „Ja ti neviem, kamoš, ty mi to trochu kazíš."

„不错吧," povie.

Niekto ho hlasno okríkne. On sa urazí.

Po dvoch tretinách filmu vstane, odíde a už sa nevráti a my vpredu si konečne môžeme v pokoji užiť zvyšok filmu.

Zdvorilý, neistý potlesk. Rozsvietia sa svetlá a na pódiu je opäť tá istá dáma. Ospravedlňuje sa, že diskusia nemôže pokračovať, pretože stále nenašli režiséra. Ozýva sa sklamané mrmlanie. Ľudia začínajú odchádzať. Vstanem a natiahnem sa. Zdá sa, že môj otravný sused si tu zabudol peňaženku – plnú hotovosti, kreditných kariet, hotelovej karty – a šnúrku s festivalovou preukážkou. Tú si vezmem.

Je na nej napísané: *Baby Pao, režisér.*

5

CISÁRSKY UČENEC ČAO

Vyhlasovalo sa, že Cisárova hostina bude veľkolepou udalosťou na počesť Jeho víťazstva nad Severnou a Južnou stranou. Ale na to ešte bolo priskoro. Ríša sa stále celkom nezotavila z nedávnych útrap. Obilie v skladoch už bolo takmer spotrebované, farmy a komory boli prázdne a opätovne otvorené cesty naznačovali len prvé obchody. Napriek tomu Cisár, ktorý túto realitu popieral, požadoval svoju hostinu. A tak ju aj dostal.

Taoista Tchong Li-mo, ktorého nedávno povýšili na Hlavného poradcu, rozhodol, že sa usporiadajú *dve* hostiny, ktoré budú prebiehať súčasne. Jedna bude vo vnútornom paláci a druhá v tom vonkajšom.

Hostina vo vnútornom paláci sa konala pre Cisára, Jeho šľachticov, generálov a niekoľkých obľúbených ministrov. Bola bohatá a prekypovala jedlom. Podávalo sa osem slávnych lahôdok: Púštna loď na oblakoch, Listy vetra a smútku, Smažený duch, Opičia sútra, Pieseň konkubíny, Motýlí roj na lotose, Nefritová perla draka a Prášok z medvedej laby.

Hostina vo vonkajšom paláci sa zasa konala pre menej významných ministrov, vysokopostavených eunuchov a významných učencov. Niektorí tajne očakávali menej kvalitné menu,

ale nakoniec – chvála Nesmrteľnému cisárovi! – sa vonku podávali tie isté lahôdky. Bravčová koža bola dokonale chrumkavá a hnedá, morské ucho jemné a opičie mozgy mäkké a dužinaté. A predsa… Každá lahôdka, ktorú pred hostí položili, sa leskla a bola na pohľad lákavejšia ako tá predtým, no napriek tomu začali úsmevy účastníkom hostiny vo vonkajšom paláci miznúť z tváre, pretože jedlo nechutilo tak, ako vyzeralo.

Všetko bolo z tofu.

Víno bolo len sfarbenou vodou.

Jeden drzý minister sa začal sťažovať a účastníci vonkajšej hostiny mlčky sledovali, ako rýchlo ho odvádzajú, nepochybne do Šesťúrovňového pekla. Zrazu sa ich radosť a dobrá vôľa vrátili v plnej sile. Počas osláv, ktoré trvali dva náročné týždne, sa ľudia na vonkajšej hostine zabávali a hodovali, ako keby od toho závisel ich život.

Počas druhého týždňa osláv Cisár požiadal trubadúrov, aby Mu prišli zaspievať chválospev. Predstavili sa pred Ním s citarou, flautou a drevenými klapkami a zaspievali pieseň cisárov.

Lenže on túto pieseň už počul. Spievali ju pre Jeho otca Múdreho cisára a pred ním aj pre jeho otca.

Cisár chcel ódu na seba samého, jedinečnú. Neexistovali azda príbehy o *Vznešených cisároch*, ktorí sa zrodili z neba s kúskami žiarivého nefritu v ústach? O prorokoch, ktorí komunikovali s nebom, ako keby boli sami bohmi? Chcel niečo podobné. Niečo, čo by z Neho urobilo mýtus.

Preto nariadil, aby Učenca Čaa – najschopnejšieho z Cisárskych učencov – priviedli z vonkajšieho paláca do vnútornej svätyne. Mal vymyslieť príbeh, ktorý by Ho predchádzal a v srdciach všetkých vzbudil strach a úctu.

Učenec Čao si vypočul Cisárovu požiadavku, zavrel oči, pohladil si bradu a začal rozprávať príbeh.

Na začiatku Masív nič nevedel. V tých dňoch nebolo možné vedieť nič. Masív nevedel, že je Masívom, ani nevedel, že nič nevie. Masív nevedel nič. Masív jednoducho existoval.

Pokrývalo ho bujné rastlinstvo. Najskôr iba jeden osamelý ker, potom rodinka stromčekov a nakoniec sa zeleň rozmnožila tak divoko a radostne, až obopla celú jeho plochu. To dodalo Masívu atmosféru elegancie a tajomstva, čo zase prilákalo losa, vtáka a medveďa – tiež našli domov v Masíve a schúlili sa v jeho skalnatých záhyboch.

A Človek počul z Masívu rozruch – symfóniu vrčania, bečania a spevu vtákov –, prišiel teda k jeho úpätiu, keďže Človek nedokázal zniesť samotu. Postavil chaty a statky s terasovitými poľami a na najvzdialenejšom konci dediny aj školu, kde deti spievali ľudové piesne. Masív nepoznal slová, lebo žiadnym nerozumel, no melódie plné dlhých a vysokých tónov, ktoré sa niesli vzduchom, sa mu páčili. Masív si napokon začal spolu s nimi pohmkávať tichú a slabú ozvenu. Deti to bavilo a podnecovalo, aby do jeho údolí kričali z plných pľúc.

A Masív vždy zakričal späť, čo deti tešilo.

Jedného dňa sa vo vánku niesla ľudová pieseň. Masív ju už počul mnohokrát, ale tentoraz na nej bolo niečo iné. Masív v nej spoznal svoje meno! Tá pieseň bola o ňom! A tak sa naučil jej refrén, ako aj všetky ostatné piesne plné krásnych slov, ktoré sa vyrovnali nádhere jeho jarnej zelene.

Jedného dňa do dediny divoko a zúrivo vpadli Mongoli a vypálili ju do tla. Masív, ktorý bol nablízku a celý rozruch sledoval, však príliš neohúrili, pretože oheň už videl.